

Universitätsbibliothek Wuppertal

Opera Ciceronis Epistolica

Cicero, Marcus Tullius

Lvtetiae Parisiorum, ad Eidus Ianuar. Anno. MDXXII. Calculo Roma

Liber nonus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-687](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-687)

Epistolarum familiarium

Quod si te aut voces optimatum commouent, aut nonnullorum hominum insolentiam, & iactationem ferre non potes, eligas censeo aliquod oppidum vacuum a bello, dum haec decernuntur, quae cum conferis, & ego te sapienter fecisse iudicabo, & Caesarem non offendes. Vale.

CAELIVS CICERONI.S.D.

Rgo me potius proficisci in Hispaniam fuisset, quam Formis esse, antequam tu profectus es ad Pompeium: quod utinam aut Appius Claudius in ista parte prohibuisset, aut C. Curio, cuius amicitia me paulatim in hanc partem causae imposuit, nam mihi sentio bonam mentem iracundiae timore ablatam. Tu tu porro, cum ad te proficiscens noctu Ariminum venissem, dum mihi pacis mandata das ad Caesarem, & mirificum ciuem agis, amici officium neglexisti, neque mihi consuluisti. Neque haec dico, quod diffidam huic causae, sed crede mihi, perire satius est, quam hos videre. Quod si timor vestrae crudelitatis non esset, eieci iam pridem hinc essemus. Nam hic nunc praeter sceneratores paucos, nec homo, nec ordo quisquam est, nisi Pompeianus. Equidem iam effeci, ut maxime plebs, & qui antea noster fuit populus, vester esset. Cur hoc inquis? immo reliquias expectant. Vos inuitos vincere coegero, irritaui in me Catonem. Vos dormitis, nec haec adhuc mihi videmini intelligere, quam nos pateamus, & quam simus imbecilli. Atque hoc nullius praemii spe faciam, sed, quod apud me plurimum solet valere, doloris, atque indignitatis causa. Quid istuc facitis? praelium expectatis, quod firmissimum est? Vestras copias non noui, nostri valde depugnare, & facile algere, & exurire consuerunt. Vale.

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM
LIBER NONVS.

M. T. CICERO M. TERENTIO VARRONI.S.D.

Libri amici
veteres,

X his literis quas Atticus a te missas mihi legit, quid ageres, & ubi esses, cognoui: quando autem te visuri essemus, nihil sane ex eisdem literis potui suspicari. In spem tamen venio appropinquare tuum aduentum, qui mihi utinam solatio sit. etsi tot, tantisque rebus urgeamur, ut nullam alleuationem quisquam non stultissimus sperare debeat. Sed tamen aut tu potes me, aut ego te fortasse aliqua re iuuare. Scito enim me, postea quam in urbem venerim, redisse cum veteribus amicis, id est cum libris nostris in gratiam, etsi non idcirco eorum usum dimiseram, quod iis succederem, sed quod eorum me subpudebat. Videbar enim mihi, cum me in res turbulentissimas infidelissimis sociis demissem, praecipis illorum non satis paruissimam. Ignoscunt mihi, & reuocant in consuetudinem pristinam, teque quod in eo permanseris, sapienterem quam me dicunt fuisse. Quamobrem quando placatis his utrorum, videor sperare debere, si te viderim, & ea quae premant, & ea quae impendeant, me facile transiturum. Quamobrem siue in Tusculano, siue in Cumano adire te placebit, siue (quod minime velim) Romae, dummodo simul simus, perficiam profecto, ut id utriusque nostrum commodissimum esse videatur. Vale.

Idiudicet

CICERO VARRONI.S.D.

Aninius idem tuus, & idem noster, cum ad me nup vespere venisset, & se postridie mane ad te iturum esse dixisset, dixi ei me daturum aliquid mane, & ut peteret, rogavi. Conscripsi epistolam noctu, nec ille ad me rediit, oblitum credidi. Attamen eam ipsam epistolam misissem per meos, nisi audissem ex eodem, postridie te mane in Tusculano exiturum. At ibi repente paucis post diebus, cum minime expectarem, venit ad me Caninius mane, proficisci ad te statim dixit: etsi erat illa epistola, praefertim tantis postea nouis rebus allatis, tamen perire meam lucubrationem nolui, & eam ipsam Caninio dedi. Sed cum eo & homine docto, & amatissimo tui, locutus ea sum, quam protulisse illum ad te existimo. Tibi autem idem consilium do, quod mihi metipsum, ut vitemus oculos hominum, si linguas minime facile possumus. Qui enim victoria se efferunt, quasi victos nos intuentur. Qui autem victos esse nostros moleste ferunt, nos dolent vivere. Queres fortasse, cur cum haec in urbe sint, non absim quem admodum tu. Tu enim ipse, quod & me & alios prudentia vicis, omnia credo vidisti, nihil omnino te sefellit.

Quis est tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat! Ac mihi quidem iam pridem venit in mentem, bellum esse aliquo exire, ut ea quae agebantur hic, quae dicebantur, nec viderem, nec audirem. Sed calumniabatur ipse, putabam, qui obviam mihi venisset, ut cuius commodum esset, suspicaturum, aut dicturum etiam, si non suspicaretur. Hic autem metuit, & ea refugit: aut aliquid cogitat, & habet navem paratam. Denique leuissime qui suspicaretur, & qui fortasse me novisset optime, putaret me idcirco discedere, quod quosdam homines oculi mei ferre non possent. Haec ego suspicans adhuc Romae maneo, & tamen *λελλήθως* consuetudo diuturna callum iam obduxit stomacho meo. Habes rationem mei consilii. Tibi igitur haec, censeo latendum tantisper ibidem, dum efferuescit haec gratulatio, & simul dum audiamus, quemadmodum negotium confectum sit, confectum enim esse existimo. Magni autem intererit, qui fuerit victoris animus, qui exitus rerum, quae quo me coniectura ducat, habeo, sed expecto tamen. Te vero nolo, nisi ipse rumor iam raucus erit factus, ad Baias venire. Erit enim nobis honestius etiam, cum hinc discesserimus, videri venisse in illa loca ploratum potius, quam natatum. Sed haec tu melius, modo nobis stet illud, una vivere in studiis nostris, a quibus antea delectationem, modo solatium periebamus, nunc vero etiam salutem deesse non arbitramur. Si quis adhibere volet, non modo ut architectos, verum etiam ut fabros ad aedificandam rempublicam, poterimus & nos libenter accurrere. Sin nemo uteretur operam, tamen & scribere, & legere *πραξιῶν*, & si minus in curia, atque in foro, at in literis, & libris, ut doctissimi veteres fecerunt, nauare reipublicae, & de moribus, ac legibus quaerere. Mihi haec videntur. Tu quid sis acturus, & quid tibi placeat, pergratum erit, si ad me scripseris. Vale.

Incurro.

Callum obducere.

CICERO VARRONI. S. D.

Si quid scriberem non haberem, tamen amico ad te eunti non potui nihil dare. Quid ergo potissimum scribam? quod velle te puto, cito me ad te esse venturum. Et si vide quae so satis ne rectum sit nos hoc tanto incendio civitatis in istis locis esse. Dabimus sermonem istis, qui nesciunt nobis, quocumque in loco simus, eundem cultum, eundem victum esse. Quid refert? tamen in sermonem incidemus. Valde, id credo, laborandum est, ne cum omnes in omni genere, & scelerum, & flagitiorum volutentur, nostra nobiscum, aut inter nos cessatio vituperetur. Ego vero neglecta barbarorum inscitia te persequar. Quis enim haec sint misera, quae sunt miserrima, tamen artes nostrae nescio quomodo nunc vberiores fructus ferre videntur, quam olim ferebant, siue quia nulla nunc in re alia acquiescimus, siue quod grauitas morbi facit, ut medicinae egeamus, eaque nunc appareat, cuius vim non sentiebamus, cum valebamus. Sed quid ego haec ad te, cuius domi nascuntur *πλαῦκα εἰς ἀλώερα*? nihil scilicet nisi ut rescribens aliquid me expectares. sic igitur facies. Vale.

M. T. C. VARRONI. S. D.

Reipublicae me scito *ἢ Διόδωρον κείνῃ*. Quapropter si venturus es, scito necesse esse te venire. Sin autem non, *ἢ ἂν ἀδωάτωρ* est te venire. Nunc vide vtra te *κείνῃ* magis delectet, *ἢ ἂν ἀδωάτωρ* ne, an haec quam noster Diodorus non concoquebat. Sed de his etiam rebus otiosi cum erimus loquemur, hoc etiam est *ἢ κείνῃ* De Costio mihi gratum est. Nam id etiam Attico mandaram. Tu si minus ad nos, nos accurremus ad te, si hortum in bibliotheca habes, nihil deerit. Vale.

Crisis.

M. T. C. VARRONI. S. D.

Mihi vero ad No. bene maturum videtur fore, neque solum propter reipublicae, sed etiam propter anni tempus. Quare diem istum probo, itaque eundem ipse sequar. Consilium nostrum, nisi eos quidem qui id secuti non sunt, non poeniteret, nobis poenitendum putarem. Secuti enim sumus non spem, sed officium. Reliquimus autem non officium, sed desperationem. Itaque verecundiores fuimus, quam qui se domo non commouerunt: saniores, quam qui amissis opibus domum non reuerterunt. Sed nihil minus fero, quam seueritatem otiosorum: & quoquo modo res se haberent, magis illos ve reor qui in bello occiderint, quam hos curo, quibus non satisfacimus, quia viuimus. Mihi si spatium fuerit in Tusculanum ante Nonas veniendi, istuc te videbo: sin minus, persequar in Cumanum, & ante te certiores faciam, ut latuatio parata sit. Vale.

Latuatio.

Epistolarum familiarium

CICERO VARRONI.S.D.

Tuis ver-
bis,

Aninius noster me tuis verbis admonuit, vt scriberē ad te, si qd esset, qd pu-
tarē te scire oportere. Est igit aduentus Caesaris in expectatione, neq; tu id
ignoras. Sed tñ cū ille scripsisset, vt opinor, se in Alfiense vēturū, scripsit
ad eū sui, ne id faceret, multos ei molestos fore, ipsūq; multis. In Pontinū
videri cōmodius eū exire posse. Id ego nō intelligebam, quid interesset. Sed
tamē Hircius mihi dixit, & se ad eū, & Balbum, & Oppium scripsisse, vt ita
faceret, homines, vt cognoui, amantes tui. Hoc ego idcirco nosse te volui, vt scires hospitium
tibi vbi parares, vel potius vtrobique. quid em̄ ille facturū, incertū est, & simul ostentavi me
istis esse familiarē, & cōsiliis eorū interesse. Qd ego cur nolim, nihil video. NON ENIM est
idē ferre, si quid ferendū est, & probare, si quid probandū nō est. et si qd non probē? Quid em̄
iam scio p̄ter inītia rerū? Nā hęc in volūtate fuerūt. Vidi em̄ (nā tu aberas) nostros amicos
cupere bellū: hūc autē nō tā cupere, q̄ nō timere. Ergo hęc cōsiliū fuerūt, reliqua necessaria.
Vincere autē aut hos, aut illos necesse est. Scio te semp̄ mecū in luctu fuisse, cū videremus q̄
illud ingens malū alterutrius exercitus ex ducū iteritū. Tū vero extremū malorū omnīū esse
ciuilis bellī victoriā: quā qdē ego etiā illoꝝ timebā, ad quos veneramus. Crudeliter em̄ otio-
sis minabatur, eratq; iis & tua inuisa volūtās, & mea oratio. Nūc vero si essent nostri potiti,
valde intēperantes fuissent. Erāt em̄ nobis perirari, quasi quicq; de nostra salute decessissem⁹,
qd nō idē illis cōsuissemus: vt quasi vtilius reip̄, fuerit, eos etiā ad bestiarū auxiliū cōfugere,
q̄ vel mori, vel cū spē, si nō optima, at aliqua tñ viuere. At in prurbata repu. viuimus, quis ne-
gat? Sed hęc viderint ii q nulla sibi subsidia ad omneis vitę status parauerūt. Huc em̄ vt ve-
nirē, superior lōgius q̄ volui, fluxit oratio. Cū em̄ te semp̄ magnū hominē duxerim, tū q̄ his
reperatibus es prope solus in portu, fructusq; doctrine percipis eos, q̄ maximī sunt, vt ea cōsi-
deres, eaq; tractes, quorū & vsus, & delectatio est oībus istorū & actis, & voluptatibus antepo-
nēda. Equidē hos tuos Tusculanensis dies instar esse vitę puto, libenterq; omnibus omneis
op̄es cōcesserim, vt mihi liceat, vi nulla interpellāte, isto modo viuere. Qd nos quoq; imita-
mur vt possumus, & in nostris studiis libētissime cōquiescimus. QVIS ENIM hoc nō dede-
rit nobis, vt cū opa nostra patria siue nō possit vti, siue nolit, ad eā vitā reuertamur, quā mul-
ti docti hoīes, fortasse nō recte, sed tñ multi, etiā reip̄. p̄ponendā putauerūt? Quæ igit studia
magnorū hoīm sententiā vacationē habēt, eandē publici muneris iis cōcedēte repub. cur non
aburamur? Sed plus facio, q̄ Caninius mandauit. Is. n. si qd ego scirē, rogarat, qd tu nescires:
ego tibi ea narro, quę tu melius scis, q̄ ipse qui narro. Faciā ergo illud qd rogatus sum, vt eo-
rum quæ temporis huius sint, quæ tua esse audiero, ne quid ignores. Vale.

Cum & tū.

Instar vitę.

CICERO VARRONI.S.D.

Oenabam apud Seium, cū vtriq; nostrū reddita sunt a te literę, Mihi vero
iam maturū vidē. Nā q̄ antea te calumniatus sum, indicabo malitiā meā.
Volebā prope alicubi esset, si qd bonæ salutis *οὐτε δὲ ἐρχομῶν*: nūc quādo
confecta sunt omnia, dubitandū nō est, quin equis viris. Nam vt audiui de
Lucio Caesaris filio, mecū ipse. Quid hic mihi faciet patri? Itaq; non desino
apud istos q̄ nūc dominant, cœnitare. Quid faciā? tempori seruiēdū est. Sed
ridicula missa faciamus, p̄sertim cū sit nihil, qd rideamus. Aphrica terribili tremit horrida
terra tumultu. Itaq; nullū est *ἔκτρον γυμνῶν*, qd nō verear. Sed qd q̄ris, quādo, qua, quo, nihil
adhuc scimus. Istuc ipm̄ de Baiis nōnulli dubitāt, an p̄ Sardinia veniat. Illud. n. adhuc p̄dū
suū nō inspexit, nec vllū habet deterius, sed tñ nō cōtemnit. Ego oīno magis arbitror p̄ Sicilia
liā, vel iā sciemus, aduentat em̄ Dolabella, eū puto magistrū fore. *ἡ δὲ οἱ μαθηταὶ κρείττους δὲ
δασκάλων*. Sed tamē si scia quid tu cōstitueris, meū cōsiliū potissimū accōmodabo ad tuū,
quare expecto tuas literas. Vale.

Versus.

CICERO VARRONI.S.D.

Tsi munus flagitare, q̄uis qs ostēderit, & ne popul⁹ qdē solet, nisi cōcitat⁹,
tñ ego expectatione p̄missi tui moueor, vt admoneā te, nō vt flagitem. Misi
autē ad te quattuor admonitores nō nimis verecūdos. Nostri enim p̄fecto os
adulescentioris eius Academia. Ex ea igitur media excitatos misi, q̄ metuo
ne te forte flagitent, ego autē mādaui, vt rogarent. Expectabā omnino iādū,
meq; sustinebam, ne ad te prius ipse quid scriberem, q̄ aliquid accepissem.

Flagito,
Rogo.

vt possem te remunerari q̄ simillimo munere. Sed cū tu tardius faceres, idest vt ego interpre-
tor, diligētius, teneri nō potui, quin cōiūctionē studioꝝ, amorisq; nostri, quo possem literarū
genere declarare. Feci igit̄ sermonē inter nos habitū in Cumano, cū esset vna Pōponius; tibi
dedi parteis Antiochianas, quas a te probari intellexisse mihi videbar: mihi sumpsi Philonis,
puto fore, vt cū legeris, mittere id nos locutos esse inter nos, qđ nūq̄ locuti sumus, sed nosti
morē dialogorū. Post hæc aut̄ mi Varro q̄ plurima, si videbit̄, & de nobis inter nos, sero fore
tasse, sed superiorū tēporū fortuna reip. causam sustineat. Hæc ipsi p̄stare debemus: atq; vtrā
quietis tēporibus, atq; aliquo si nō bono, at saltem certo statu ciuitatis, hæc inter nos studia
exercere possemus. Q̄q; tū quidē vel alię quepiā rationes, honestas nobis & curas, & actiones
darent: nūc autē quid est sine his cur viuere velimus? Mihi vero cū his ipsis vix: his autē de-
tractis, nec vix quidē. Sed hæc corā, & sepius. Migrationē, & emptionē feliciter euenire volo,
tuūq; in ea re consiliū probo. Cura vt valeas.

DOLABELLA CICERONI. S. D.

I vales gaudeo, & ipse valeo, & Tullia nostra recte valet. Terētia minus belle
habuit, sed certū scio iā cōualuisse eā. Præterea rectissime sunt apud te oīa.
Etsi nullo tēpore in suspitionē tibi debui venire partiū causa potius, q̄ tua
tibi suadere, vt te aut cū Cæsare, nobiscūq; cōiūgeres, aut certe in ortū refer-
res, præcipue nūc iam inclinata victoria, ne possum qđ in vllā aliā incidere
opinionem, nisi in eā, in quam scilicet tibi suadere videar, qđ pie tacere non
possum. Tu aut̄ mi Cicero, sic hæc accipies, vt siue probabunt̄ tibi, siue nō pbabūtur, ab opti-
mo certe animo, ac deditissimo tibi & cogitata, & scripta esse iudices. Animaduertis Cn. Pō-
pēiū, nec nominis sui, nec rerū gestarū gloria, nec etiā regū, ac nationū clientelis, quas ostenta
re crebro solebat, esse tutū: & hoc etiā qđ infimo cuiq; cōtingit, illi nō posse cōtingere, vt ho-
neste effugere possit, pulso Italia, amissis Hispaniis, capto exercitu veterano, circūuallato nūc
deniq; qđ nescio an vllī vnq̄ nostro acciderit imperatori. In quā rē, qđ aut ille sperare possit,
aut tu, animū aduerte p̄ tua prudētia. Sic em̄ facillime qđ tibi vtilissimū erit, cōsiliū capies.
Illud aut̄ a te pro, vt si iā ille euitauerit hoc periculū, & se abdiderit ī classē, tu tuis rebus
cōsulas, & aliquādo tibi potius, q̄ cuius sis amicus. Satisfactū est iam a te vel officio, vel fa-
miliaritati, satisfactū etiā p̄ribus, & reip. quā tu pbabas. Reliquū est, vbi nūc est resp. ibi sim⁹
potius, q̄ dū illā veterē sequamur, simus ī nulla. Quare velim mi iucūdisime Cicero, si forte
Pōpēius pulsus his quoq; locis, rursus alias regiones petere cogat, vt tu te vel Athenas, vel
in quāuis quietā recipias ciuitatē. Qđ si eris facturū, velim mihi scribas, vt ego, si vllō modo
potero, ad te aduolē. Quæcūq; de tua dignitate ab impatore erūt impetrāda, qua est humani-
tate Cæsar, facillimū erit ab eo tibi ipsi impetrare, & meas tamē preces apud eū non minimū
auctoritatis habituras puto. Erit tuę quoq; fidei, & humanitatis, curare vt is tabellari⁹ quē
ad te misi, reuertī possit ad me, & a te mihi literas referat.

Pompeii
pericula.

Animadu-
uertere.

Vale.

CICERO. P. DOLABELLAE. S. D.

Non sum ausus Saluio nostro nihil literarum dare, nec mehercule habebam
quid scriberem, nisi te a me mirabiliter amari, de quo etiam nihil scribente
me, te non dubitare certo scio. Omnino mihi literæ magis sunt expectandæ
a te, q̄ a me tibi. Nihil enim Romæ geritur, quod te putem scire curare. ni-
si forte scire vis me inter Niciam nostrum, & Vidium iudicem esse. Profert
alter (vt opinor) duobus versiculis expensum Nicia, alter Aristarchus
hos ὀβελίστοι. Ego tanq̄ criticus antiquus iudicaturus sum, vtum sint ῥῆματα, an παρεμ-
βελισμῶν. Puto nunc dicere, oblitus ne es igitur fungorum illoꝝ, quos apud Niciam, & in
gentium culinarum cum Sophia Septimæ: Quid ergo: adeo tu mihi excussam seueritatem
veterē putas, vt ne in foro reliquię pristina frontis appareant! Sed tñ suauissimū συμβίωτων
nostrum præstabo integellum, nec cōmittam, vt si ego eum condemnaro, tu restituas, ne ha-
beat Plancus Bursa, apud quem literas discat. Sed quid ago: cum mihi sit incertū tranquillo
ne sis animo, an vt in bello, in aliqua maiuscula cura, negotiove versere, labor longius. Cum
igitur mihi erit exploratum te libenter esse risurum, scribam ad te pluribus. Te tamen hoc
scire volo, vehementer populum sollicitum fuisse de P. Syllæ morte ante q̄ certū scierit. Nūc
querere desierunt, quomodo perierit. Satis putant se scire, qđ sciunt. Ego cætera qui animo
æquo fero, vnum vereor, ne hasta Cæsaris refrixerit.

Amari
a me.

Vale.

Non refri-
xerit.

Epistolarum familiarium

CICERO DOLABELLAE SVO.S.D.

Meo ipsius

El meo ipsius interitu mallem literas meas desiderares, q̄ eo casu, quo sum grauissime afflictus: quē ferrem certe moderatius, si te haberem. Nam & oratio tua prudens, & amor erga me singularis, multum leuaret. Sed quoniam breui tempore, vt opinio nostra est, te sum visurus; ita me affectū offendes, vt multum a te possim iuari: non quo ita sim fractus, vt aut hominem me esse oblitus sim, aut fortunę succumbendum putem, sed tamen hilaritas illa nostra & suauitas, quæ te præter cæteros delectabat, erepta mihi omnino est. Firmitatē tamē & constantiam, si modo fuit aliquando in nobis, eādē cognosces, quā reliquisti. Qd̄ scribis prælia te mea causa sustinere, non tam id laboro, vt si qui mihi obrectent, a te refutentur, q̄ intelligi cupio, qd̄ certe intelligitur, me a te amari. qd̄ vt facias, te etiam atq; etiā rogo. Ignoscasq; breuitati mearum literarum: nam & celeriter vna futuros nos arbitror, & nondū satis confirmatus sum ad scribendum. Vale.

CICERO DOLABELLAE.S.D.

Ratuloꝝ Baiis nostris, si quidē, vt scribis, salubres repēte factę sunt, nisi forte te amāt, & tibi assentātur, & tādū dū ades, sunt oblitę sui. Qd̄ quidē si ita est, minime miror, cælū etiā, & terras vim suā, si tibi ita cōueniat, dimittere. Oratiunculā pro Deiotaro, quā requirebas, habebā mecum, qd̄ non putaram. Itaq; eā tibi misi: velim sic legas, vt causam tenuē, & inopem, nec scriptioe magnopere dignā, sed ego hospiti veteri, & amico munusculū mittere volui leuidente crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti, fortissis, vt tua moderatio, & grauitas aliorum infamet iniuriā. Vale.

CICERO DOLABELLAE.S.D.

Cōmend.

Volo ipso
rū causa.

Peto &
oro.

Municipiū

Suberinus Calenus, & meus est familiaris, & Leptę nostri familiarissimū per necessarius. Is cum vitādī bellī causa profectus esset in Hispaniam cum M. Varrone ante bellū, vt in ea prouincia esset, in qua nemo nostrū post Afraniū superatū bellū vllū fore putarat, incidit in ea ipsa mala, qua summo studio vitauerat. Oppressus est enī bello repētino: qd̄ bellū cōmotū a Scapula, ita postea confirmatū est a Pompeio, vt nulla ratione se ab illa miseria eripere possit. Eadem causa fere est M. Planii hæredis, qui est item Calenus, Leptę nostri familiarissimus. Hosce igitur ambos sic tibi cōmēdo, vt maiore cura, studio, sollicitudine animi cōmendare nō possim. Volo ipsoꝝ causa, meq; in eo vehemēter, & amicitia mouet, & humanitas. Lepta vero cū ita laboret, vt eius fortunę videātur in discrimen venire, non possum ego nō aut proxime atq; ille, aut etiā æque laborare. Quapropter etsi saepe expertus sum, quantū me amares, tamē sic velim tibi persuadeas, id me in hac re maxime iudicaturū. Peto igit a te, vel si pateris, oro, vt homines miseros, & fortuna, quā vitare nemo potest, magis q̄ culpa calamitosos, cōserues incolumis, velisq; per te me hoc muneris cū ipsis amicis hominibus municipio Caleno, quicū mihi magna necessitudo est, tum Leptę, quē omnibus antepono, dare. Qd̄ dicturus sum puto equidē nō valde ad rem pertinere, sed tamē nihil obest dicere, res familiaris alteri eoꝝ valde exigua est, alteri vix equestris. Quapropter qn̄ his Cæsar vitam sua liberalitate cōcessit, nec est qd̄ iis præterea magnopere possit adimī, reditū, si me tantū amas, quātū certe amas, hominibus confice. In quo nihil est, præter viā longā, quā idcirco non fugiūt, vt & viuant cum suis, & moriantur domi. Qd̄ vt enitare, contendasq; vel potius vt perficias (posse enim te mihi persuasi) vehementer te etiam atq; etiam rogo. Vale.

CICERO DOLABELLAE.S.D.

Acute.

Si cōtētus erā mi Dolabella tua gloria, satisq; ex ea magnā lætitiā, voluptatēq; capiebā, tñ nō possum nō cōfiteri cumulari me maximo gaudio, q̄ vulgo hoīm opinio sociū me ascribat tuis laudibus. Neminē cōueni, cōuenio aut̄ quotidie plurimos: sunt, n. p. multi optimi viri, q̄ valetudinis causa in hæc loca veniāt: præterea ex municipiis frequētes necessarii mei: quin oēs cū te summis laudibus ad cælū extulerint, mihi cōtinuo maximas gratias agant. Negant enī se dubitare, qn̄ tu meis præceptis, & consiliis obtēperans præstantissimū te ciuē, & singularem consulē pbeas. Quibus ego q̄q; verissime possum respondere te, quę facias, tuo iudicio, & tua sponte facere, nec cuiusq; egere consilio,

tñ neq; plane assentior, ne iminuã laudẽ tuã, si ois a meis cõsiliis pfecta videat, neq; valde nego. Sũ. n. auidior etiã, q̃ satis est, glorię. Est tñ nõ alienũ a dignitate tua, qđ ipsi Agamemnoni regi regũ fuit honestũ, habere aliquẽ in cõsiliis capiũdis Nestorẽ: mihi vero gloriosum, te iu uenem consulẽ florere laudibus, quasi alũnũ disciplinẽ meã. I. quidẽ Cęs. cum ad eũ agrotum Neapolim venissem, qđ erat oppressus toti⁹ corporis dolorib⁹, tñ ante, qđ me plane salutarit, o mi Cicero, inqt, gratulor tibi, cũ tãtũ vales apud Dolabellã, quãtũ si ego apud sororis filiũ valerẽ, iã salui esse possem⁹. Dolabellẽ vero tuo & gratulor, & gratias ago: quẽ quidẽ post te cõsulẽ, solũ possumus vere cõsulẽ dicere. Deinde multa de facto, ac de re gesta, tum nihil magnificẽrius, nihil p̃clarius actũ vnq̃, nihil reip. salutarius. Atq; hęc vna vox oim est. A te aut peto, vt me hãc quasi falsam hereditatẽ alienę glorię finas cernere, meq; aliqua ex parte in societate tuarũ laudũ venire patiãre. qđ mi Dolabella (hec. n. iocat⁹ sum) libet⁹ omneis meas, si modo sunt aliq̃ meę laudes, ad te trãssuderim, qđ aliquã partẽ exhauserim ex tuis. Nã cũ te semper tantũ dilexerim, quantũ tu intelligere potuisti, tum his tuis factis sic incẽsus sum, vt nihil vnq̃ in amore fuerit ardẽrius. NIHIL est em̃ (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semp amani M. Brutũ propter eius summũ ingeniũ, suauissimos mores, singularẽ probitatẽ, atq; cõstantiã: tñ Idibus Martiis tantũ accessit ad amorẽ, vt mirarer locũ fuisse argedi in eo, qđ mihi iam pridẽ cumulatũ etiã videbat. Quis erat, qui putaret ad eũ amorẽ, quẽ erga te habebã, posse aliquid accedere: tantũ accessit, vt mihi nũc deniq; amare videar, antea dilexisse. Quare qđ est qđ ego te hortor, vt dignitati, & glorię seruias: pponã tibi claros viros, qđ facere solẽt, qđ hortantur: Nemine habeo clariorẽ, qđ te ipsum, te imitere oportet, tecũ ipse certes, nec licet qđ tibi iã tãtis reb⁹ gestis nõ tui similit̃ esse. Qđ cũ ita sit, hortatio nõ est necessaria, gratulatione magis vtendũ est. Cõrigit. n. tibi, qđ haud scio an nemini, vt summa seueritas aĩaduersionis nõ modo nõ inuidiosa, sed etiã popularis esset, & cũ bonis oĩbus, tũ infimo cuiq; gratissima. Hoc si tibi fortuna quadã cõrigisset, gratularer felicitati tuę, sed cõrigit magnitudine tũ animi, tũ etiã igeniũ, atq; cõsiliũ. Legi. n. cõcionẽ tuã, nihil illa sapiẽtius, ita pedetẽrim, & gradatim tũ accessus a te ad causam facti, tũ recessus, vt res ipa maturitatẽ tibi aĩaduertẽdi oim cõcessu daret. Liberasti igit̃ & Urbẽ periculo, & ciuitatẽ metu: neq; solum ad tẽpus maximã vtilitatẽ attulisti, sed etiã ad exemplũ facti. Intelligere debes in te repositã esse rẽpu. tibiq; nõ modo tuendos, sed etiã ornandos esse illos viros, a qbus initium libertatis profectũ est. Sed his de rebus corã plura propediẽ, vt spero. Tu quãdo rẽp. nosq; conseruas, fac vt diligentissime te ipsum mi Dolabella custodias. Vale.

CICERO PAPIRIO PAETO. S.D.

DVabus tuis epistolis respõdebo. vni quã triduo ante acceperã a Zero, alteri quã attulerat Phileros tabellarius. Ex priorib⁹ tuis literis intellexi pgratã tibi esse sententiã meã, & animũ meũ perspectũ circa curã valetudinis tuã, quã tibi esse gaudeo. Sed, mihi crede, nõ perinde vt est re, absens literis perspicere potuisti. Nam cũ satis a multis (nõ em̃ possum aliter dicere) & colime videã, & diligi, nemo est illorũ oim mihi re iucundior. Nã qđ me amas, qđ id etiã pridẽm & cõstãter facis, est id quidẽ magnũ, atq; haud scio, an maximũ, sed tibi cõmune cum multis: qđ tu ipse tam amandus es, tamq; dulcis, tãq; in omni genere iucundus, id est proprie tuum. Accedunt nõ Attici, sed falsiores, qđ illi Atticorũ, Romani veteres, atq; vrbani sales. Ego aut̃ (existimes licet quod lubet) mirifice capior facetiis maxime nostratibus, p̃ferim cum eas videã primum oblitã Latio, tum, cũ in Urbẽ nostrã est infusa peregrinitas, nunc vero etiã brachatis, & transalpinis nationibus, vt nullum veteris leporis vestigium appareat. Itaq; te cũ video, omneis mihi Gracchos, omneis Lucilios, vere vt dicã, Crassos quoq; & Lelios videre videor. Moriar, si p̃ter te quẽq; reliquũ habeo, in quo possim imaginẽ antiqũe, & vernaculę festiuitatis agnoscere. Ad hos lepores cũ amor erga me tãtus accedat, miraris me tanta perturbatione valetudinis tuę tã grauiter exanimatũ fuisse: Qz aut̃ altera epistola purgas te, nõ dissuasorẽ mihi emptionis Neapolitanę fuisse, sed auctorẽ moderationis vrbane, neq; ego aliter accepi, intellexi tñ idẽ, qđ his intelligo literis, non existimasse te mihi licere id, quod ego arbitrabar, res has nõ omnino quidẽ, sed magnã partẽ relinquere. Catulũ mihi narras, & illa tempora, quid simile: ne mihi quidẽ ipi tũc placebat diutius abesse ab reip. custodia. Sedebamus. n. in puppi, clauũq; tenebam⁹, nũc aut̃ vix est in sentina locus. An mihi nus multa senatuscõsulta futura putas, si ego sim Neapoli: Romę cum sum, & vrgeo forum, nauclerũ.

Cernere.
His tuis.
Virtutis
laus.
Amare.
Diligere.
An nemini
pro cuiq;
Pridẽm.
Sales.
Brachati.
Allusio ad
ff v

Epistolarum familiarium

senatusconsulta scribunt apud amatorē tuū familiarē meū. Equidē, cū in mentē venit, ponor ad scribendū, & ante audio senatuscōsultū in Armeniā, & Syriam esse perlatū, qđ in meā sententiam factum esse dicatur, qđ omnino mentionem vllam de ea re esse factā. Atq; hoc nolim me iocari putes. Nā mihi scito iā a regib⁹ vltimis allatas esse literas, qbus mihi gratias agāt, q se mea sentētia reges appellauerim, quos ego nō modo reges appellatos, sed oīno natos nesciebam. Quid ergo est: tñ qđiu hic erit noster hic p̄fectus morib⁹, parebo auctoritati tuę: cum vero aberit, ad fungos me tuos conferā. Domū si habebo, in denos dies, singulos sumptuarie legis conferam. Sin minus inuenero, qđ placeat, decreui habitare apud te. Scio enim me nihil gratius tibi facere posse. Domum Sullanam desperabam iam, vt tibi proxime scripsi, sed tamen non abiēci. Tu velim, vt scribis, cum fabris eam perspicias. Si em̄ nihil est in parietibus, aut in tecto vitii, cetera probantur. Vale.

M.C. PAPIRIO PAETO, S.D.

Ciceronis
fama.

Eodē exem
plo bis.

Libido.

Plautinum
quid.

Ciceronia
nū quid.

Oenomaus
Accii.

† loco.
Philoso

phorū sen
tentia.

Culpa care
re.

Electauerunt me literę tuę, in quibus primū amaui amorē tuum, qui te ad scribendū incitauit, verentē ne Silius suo nuncio aliquid mihi sollicitudinē attulisset, de quo etiā tu mihi antea scripseras, bis quidem eodē exemplo, facile vt intelligerē te esse commotū: & ego tibi accurate rescripseram, vt quoquo modo in tali re, atq; tēpore, aut liberarē te ista cura, aut certe leuarem. Sed qñ proximis quoq; literis ostendis quantę curę tibi sit ea res, sic mihi Petre habeto, quicquid arte fieri potuerit, (Non. n. iam satis est cōsilio pugnare, artificii quoddā excogitandū est.) Sed tñ quicquid elaborari, aut effici potuerit, ad istorum beneuolentiā conciliandā, & colligendā, summo studio me consecutū esse, nec frustra, vt arbitror, sic em̄ color, sic obseruor ab oībus iis qui a Cęsare diligunt, vt ab eis me amari putem. NAM ETSI non facile diiudicat amor verus, & fictus, nisi aliquod incidat eiusmodi tēpus, vt quasi aurū igne, sic beneuolētia fidelis periculo aliquo perspicui possit, cetera sunt signa cōmunia. Sed ego vno vtor argumēto, quāobrē me ex aīo vereq; arbitror diligi, quia & nostra fortuna ea est, & illoq; vt simulādī causa nō sit. De illo aut, quē penes ē oīs potestas, nihil video qđ timeā, nisi qđ oīa sunt incerta, cū a iure discessum est, nec p̄stari quicquid potest, quale futurū sit qđ positū est in alterius volūtate, ne dicā libidine. Sed tñ ei⁹ ipsius nulla re a me offēsus est anim⁹. Est em̄ adhibita in ea re ipsa summa a nobis moderatio, vt em̄ olim arbitrabar esse meū libere loq; cuius opera esset in ciuitate libertas, sic ea nunc amissa, nihil loq; qđ offendat, aut illius, aut eorū q ab illo diligunt, voluntatē. Effugere aut si velim nonnullorum acute, aut facere dictorū offensionē, fama ingenii mihi est abiiciēda: qđ si id possem, non recusatē. Sed tñ ipse Cęsar habet p̄rare iudiciū, & vt Seruius frater tuus, quē literatissimū fuisse iudico, facile diceret, hic versus Plauti non est, hic est, q tritas haberet aureis notandis generibus poetarum, & consuetudine legendi, sic audio Cęsarem cū volumina iam cōfecerit & ποφθεγμὰτ ωρ, si quid afferatur ad eum pro meo, quod meū non sit, reicere solere. qđ eo nūc magis facit, quia viuunt meū fere quotidie illius familiares. Incidunt autem in sermone vario multa, quę fortasse illis cū dixi, nec illiterata, nec insulsa esse videantur. Hęc ad illum cū reliquis actis perferunt, ita em̄ ipse mandauit. Sic fit, vt si quid p̄terea de me audiat, non audiendū putet. Quamobrem Oenomaus tuo nihil vtor, etsi posuisti ioco versus Accianos, Sed quę est inuidia: aut quid nūc mihi inuideri pōt: Verū fac esse oīa. Sic video philosophis placuisse iis, q mihi soli vident vim virtutis tenere, NIHIL esse sapiētis p̄stare, nisi culpā: qua videror mihi dupliciter carere, & q ea senserim q̄ rectissima fuerūt, & q cū viderem p̄fidii nō satis esse ad ea obtinēda, virib⁹ certandū cū valētioribus nō putarim. Ergo in officio boni ciuis, certe nō sum reprehēdendus. Reliquū est ne qđ stulte, ne qđ temere dicā, faciāve cōtra potentē. Id quoq; puto esse sapiētis. Cetera vero, qđ quisq; me dixisse dicat, aut quomodo ille accipiat, aut qua fide meū viuāt iis, q me assidue colūt, & obseruāt, p̄stare nō possum. Ita fit, vt & superiorum consiliorū conscientia, & p̄sentis temporis moderatione, me consolet, & illā Accii similitudinem non modo iā ad inuidiam, sed ad fortunam transferā, quā existimo leuem, & imbecillē, ab animo firmo, & graui, tanq; fluctum a saxo frāgi oportere. Etem cū plena sint monumenta Gręcorum, quęadmodū sapientissimi viri regna rulerint vel Athenis, vel Syracusis, cum seruientibus suis ciuitatibus fuerint ipsi quodammodo liberi, ego me non putem tueri meum statum sic posse, vt neq; offendam animum cuiusq;, nec frangam dignitatē meā: Nūc venio ad iocationes tuas, quando tu secundū Oenomaū Accii, non vt olim solebat

Liber. IX. Fo. XLIII.

Atellanū, sed vt nūc fit, Mimū introduxisti. Quē tu mihi Pōpiliū, quē Denariū narras: quam Tyrotarichī patinā: facilitate mea ista ferebant antea, nūc mutata res est. Hirciū ego, & Dola bellam dicendī discipulos habeo, cōnādī magistros. Puto. n. te audisse (si forte ad vos omnia pferunt) illos apud me declamare, me apud eos cōnāre. Tu autē, q̄ mihi bonā copīā eiures nihil est: tum. n. cū rē habebas q̄stīūculis te faciebā attentiorē, nūc cum tā equo aīo bona perdas, nō eo sis cōsilio, vt cū me hospitiū recipias, existimationē te aliquā putes accipere, etiam hęc leuior est plaga ab amico, q̄ a debitore. Nec tñ eas cōnās q̄ro, vt magnę reliquię fiāt: qđ erit, magnificū sit, & laurū. Memini te mihi Phameę cōnā narrare, tēperius fiat: cetera eodē modo. Qz si perseueras me ad matris tuę cōnā vocare, ferā id quoq̄. Volo. n. videre animū, qui mihi audeat ista q̄ scribis, apponere, aut etiā polypū Miniani Iouis similit. Crede mihi, nō audebis. Ante meū aduentū fama ad te de mea noua lauritia veniet, eā extimesces. Neq̄ est, q̄ in Promulside spē ponas aliqd, quā totā sustulī. Solebā. n. antea delectari oleis, & Lucanicis tuīs. Sed quid hęc loq̄mur: liceat modo isto venire. Tu vero (volo. n. abstergere animi tui metum) ad Tyrotarichū antiquū redi. Ego tibi vnū sumptū afferā, q̄ balneum calfacias oportebit, cetera more nostro, superiora illa lusimus. De villa †Cecilianā, & curasti diligenter, & scripsisti facitissime. Itaq̄ puto me p̄termisurum. salis. n. satis est, †Sannionum parum. Vale.

Declamare docet Cic.

Memini narrare,

†Cecilianā, †Sannonū.

M. CICERO PAPIRIO PAETO, S. D.

Vm tu homo ridiculus es: q̄ cū Balbus noster apud te fuerit, ex me q̄ras, qđ de istis municipiis, & agris futurū putē: q̄si aut ego qđ scīā, qđ iste nesciat, aut si qđ aliq̄ scio, nō ex isto soleam scire. Immo vero, si me amas, tu fac vt sciam, quid de nobis futurū sit. Habuisti. n. in tua potestate, ex quo vel ex sobrio, vel certe ex ebrio scire posses. Sed ego ista mi Pēte nō quæro, primū qđ de lucro prope iam quadrienniū viuimus, si aut hoc lucrū est, aut hęc vita, superstitē reip. viuere. Deinde qđ scire quoq̄ mihi videor, quid futurū sit. s̄et. n. quodcūq̄ uolent q̄ ualebunt, ualebunt autē semp̄ arma. Nobis igitur satis esse debet quicquid conceditur. hoc si quis pati non potuit, mori debuit. Veientem quidē agrum, & Capenatē metiunt, hic nō longe abest a Tusculano. Nihil tñ timeo, fruor dum licet: opto, vt semper liceat. Si id mi nus contigerit, tñ quando ego vir fortis, idemq̄ philosophus viuere pulcherrimū duxi, nō possum eum nō diligere, cuius beneficio id cōsecutus sum: qui si cupiat esse rēpu. qualē fortasse & ille uult, & oēs optare debemus, quid faciat tñ nō habet, ita se cum multis colligauit. Sed longius progredior. scribo. n. ad te. Hoc tñ scito, non modo non me, qui cōsiliis nō inter sum, sed ne ipm quidē principē scire quid futurū sit. Nos. n. illi seruimus, ipse temporib⁹. ita nec ille, quid tēpora postularura sint, nec nos, quid ille cogitet, scire possumus. Hęc tibi antea nō rescripsi, nō quo cessator esse solerē, p̄fertim in literis, sed cū exploratū nihil haberē, nec tibi sollicitudinē ex dubitatione mea, nec spē ex affirmatiōe afferre uolui. Illud tñ ascribam, qđ est verissimum, me his tēporibus adhuc de isto periculo nihil audisse. Tu tñ pro tua sapientia debebis optare optima, cogitare difficillima, ferre quęcunq̄ erunt. Vale.

Ex ebrio aq̄ cana sciri,

Fruor dō li cet,

CICERO, S. D. PAPIRIO PAETO.

Vm essem otiosus in Tusculano, propterea qđ discipulos obuiā miserā, vt iidē me q̄maxie cōciliāre familiari suo, accepi tuas literas plenissimas suauitatis: ex q̄bus intellexi probari tibi meū consiliū, qđ vt Dionysius tyrānus cū Syraculis expulsus esset, Corinthi dicit ludū aperuisse, sic ego sublati iudiciis, amisso regno forēsi, ludū quasi habere cōeperim. Quid quæris? me quoq̄ delectat cōsiliū. multa em cōsequor, primū id, qđ maxie nūc opus est, munio me ad hęc tēpora. Id cuiusmodi sit, nescio, tantū video, nulli⁹ adhuc cōsilia me huic antepone. nisi forte mori melius fuit, in lectulo fateor, sed nō accidit, in acie nō fui. Ceteri qđē, Pōpeius, Lentulus tuus, Scipio, Afranius fcede perierunt, at Cato p̄clare. iam istuc quidē cum uolemus, licebit. Demus modo operam, ne tam necesse nobis sit, q̄ illi fuit, id quod agimus. Ergo hoc primū sequitur illud, ipse melior fio. Primū ualitudine, quā intermissis exercitiationibus amiserā. Deinde ipsa illa, siqua fuit in me facultas orationis, nisi me ad has exercitiatiōes retulissē, exaruisset. Extremū illud est, qđ tu nescio an primū putes, plureis iā pauones cōfecī, q̄ tu pullos colūbinos. Tu istic te Atteriano iure delectato, ego me hic Hirciano. Veni igit, si vir es, & discē προλεγομύνας, quas q̄ris, etsi sus Mineruam. Sed quando, vt video, q̄stimationes tuas uēdere nō potes, neq̄ olam denariorum implere, Romā tibi remigrandum

Dionysius Tyrannus ludi magister,

Mors fceda & clara,

Sus Mineruam,

Epistolarum familiarium

Cruditas. est. Satius est hic cruditate, q̄ istic fame. Video te bona perdidisse, spero idē istuc, familiareis
Canterium comedisti. tuos. Actum igitur de te est, nisi prouides. Potes mulo isto, quē tibi reliquū dicis esse, quādo
canterium comedisti, Romā peruehī. Sella tibi erit in ludo, tanq̄ Hypodidascalo proxima, eā
puluinus sequetur. Vale.

M.C.PAPIRIO PAETO.S.D.

locus.

Amen a malitia non discedis: tenuiculo apparatu significas Balbū fuisse con-
tentum, hoc videris dicere, cū reges tā sint continentes, multo magis cōsula
reis esse oportere. nescis me ab illo oīa expiscatū? recta. n. a porta domū meā
venisse. neq̄ hoc admitor, q̄ nō ad tuā potius, sed illud, q̄ nec ad suam. Ego
autem tribus primis verbis, quid noster Patrus? at ille adiurans, nusq̄ se vnq̄
libentius. Hoc si verbis assecutus es, aureis ad te afferam nō min⁹ elegātis.
Sin autē obsonio, peto a te, ne pluris esse balbos, q̄ disertos putes. Me quotidie aliud ex alio
impedit. Sed si me expediero, vt in ista loca venire possim, non cōmittam, vt te sero a me cer-
torem factum putes. Vale.

M.C.PAPIRIO PAETO.S.D.

**Scurra ve-
les.**

Vpliciter delectatus sum tuis literis, & q̄ ipse risi, & q̄ te intellexi iam pos-
se ridere. Me autē a te, vt Scurrā velitē, malis oneratū esse, nō moleste tuli. Il-
lud doleo, in ista loca venire me, vt cōstituerā, nō potuisse. Habuisses, n. nō
hospitē, sed cōtubernalē. At quē virū? nō eū, quē tu es solitus p̄mulde cō-
ficere. Integrā famē ad ouū afferō, ita vsq̄ ad assum vitellinū opera perdu-
cī. Illa mea, q̄ solebas antea laudare, o hominē facilē, o hospitē nō grauem,
abierunt. Nā oēm nostrā de repu. curā, cogitationē de dicenda in senatu sentētia, cōmētatio
nem caufarū, abieciimus. In Epicuri nos aduersarii nostri castra cōieciimus. Nec tñ ad hāc in-
solentiā, sed ad illā tuā lauritiā, veterē dico, cū mecū sumprus habebas, etsi nunq̄ plura p̄dia
habuisti. Proinde te para, cū hoīe edaci tibi res est, & qui iā aliquid intelligat. ^{ὁ μὴ μάθησ} autē
Sportellæ. homines scīs q̄ insolentes sint: dediscendæ tibi sunt sportellæ, & artolagani tui. Nos iam ex
areis tantū habemus, vt Veriū tuū, & Camillū, qua munditia hoīes! qua elegantia! vocare sæ
pius audeam? Sed vide audaciā, etiā Hircio cenā dedi sine pauone, tñ in ea cenā cocus me⁹
p̄ter ius feruēs nihil potuit imitari. Hęc igit est nunc vita nostra. Mane salutamus domi &
bonos viros multos, sed tristes, & hos letos victores, qui me quidē p̄officiose, & p̄amāter
obseruant. Vbi saluatio defluxit, literis me inuoluo, aut scribo, aut lego. Veniūt etiā, q̄ me
audiunt, quasi doctū hominē, quia paulo sum, q̄ ipī doctior. Inde corpori omne tēpus datur.
Eluxi. Patriam eluxi iam & grauius & diutius, q̄ vlla mater vnicum filiū. Sed cura, si me amas, vt
valeas, ne ego te iacente, bona tua comedam. Statui enim tibi ne ægroto quidem parcere.
Vale.

M.C.PAPIRIO PAETO.S.D.

**Apophthe-
gma.
Epistolaris
stylus.**

In tandē! insanire tibi videris, q̄ imitere verborum meorum, vt scribis, ful-
mina! tum insanires, si cōsequi nō posses: cū vero etiā vincas, me prius irri-
deas, q̄ te, oportet. Quare nihil tibi opus est illud a Trabea, sed potius <sup>ἀπό-
φθεγμα</sup> meū. Verūtāmē quid tibi ego videor in epistolis? nōne plebeio ser-
mone agere tecū? nec em̄ semp eodē modo. Quid em̄ simile habet epistola,
aut iudicio, aut cōcioni? qn ipsa iudicia nō solemus oīa tractare vno modo.
Priuatas causas & eas tenuēis, agimus subtilius: capitīs, aut famē scilicet ornatius. Epistolas
vero quotidianis verbis texere solem⁹. Sed tñ mi Pēte quid tibi venit in mentē, negare Papi-
Papirii. riū quēq̄ vnq̄ nisi plebeū fuisse? fuerunt em̄ patricii minorū gentiū, quorū princeps Lucius
Papirius Mugilanus, q̄ cōsul cū Lucio Sēpronio Atracino fuit, cū antea cēfor cū eodē fuisset
annis post Romā cōditā trecētis. xii. sed tū Papirii dicebamini. Post hunc. xiii. fuerūt Sella cu-
ruli ante Lucium Papirium Crassum, qui primus Papirius est vocari desitus. Is dictator cum
Lucio Papirio Cursore magistro equitū factus est, annis post Romā cōditam quadrin. quind.
& quadriennio post consul cum C. Duillio. Hūc secutus est Cursor homo valde honoratus,
deinde Lucius Masso adilitius, inde multi Massones. quorū quidē tu oīm patriciorū imagi-
Carbones. nes habebas volo. Deīde Carbones & Turdi insequunt. Hi plebeii fuerūt, quos cōtēnas cēseo.
Nā p̄ter hunc Cn. Carbonē, quē Damasippus occidit, cuius e repu. Carbonū nemo fuit. Co-
gnouimus Cn. Carbonē, & eius fratrē Scurrā. Quid his improbius! De hoc amico meo Rubriē

filio nihil dico, tres illi fratres fuere. P. C. M. Carbones. Publius Flacco accusante cōdemnat⁹. fugit Marcus ex Sicilia. Caius accusante L. Crasso cataridas sumpſisse dicitur, is trib. ple. seditionosus, & P. Africano vim attulisse existimat⁹ est. Hoc vero, qui Lilybæi a Pompeio nostro interfectus est, improbius nemo meo iudicio fuit. Iam pater eius accusatus a M. Antonio, su-
torio atramento absolutus putatur. Quare ad patres cenſeo reuertare, plebeiū q̄ fuerint im-
portuni, vides. Vale.

Cantarides

Atramētū

ſutorium.

M. C. PAPIRIO PAETO. S. D.

Mo verecundiam, vel potius libertatem loquēdi: atquē hoc Zenonī placuit hominī mehercule acuto, etſi Academiæ noſtræ cum eo magna rixa eſt. Sed vt dico, placet Stoicis ſuo quāq; rem nomine appellare. Sic. n. diſſerunt, nihil eſſe obſcœnum, nihil turpe dictu. Nam ſi quod ſit in obſcœnitate flagitium, id aut in re eſſe, aut in verbo, nihil eſſe terrium. In re non eſt. Itaq; non modo in Comœdiis res ipſa narraſ, vt ille in Trinūmo, Virgo modo (forte noſti canticum, meministi Roſcium) ita me deſtituit nudum. totus eſt ſermo verbis tectus, re impudentior. ſed etiā in Tragœdiis, quid eſt. n. illud! Quæ mulier vna: qd in quā eſt! Vſurpato duplex cubile. Quid illud! Pherai hic cubile inire eſt auſus. Quid eſt! Virginē me quōdā in uitam per vim violat. Iupiter bone violat! Atquē idem ſignificat, ſed alterum nemo tuliffet. Vides igitur cum eadem res ſit, quia verba non ſint, nihil videri turpe: ergo in re nō eſt. multo minus in verbis. Si enim quod verbo ſignificatur, id turpe nō eſt, verbum quod ſignificat turpe eſſe non poteſt. Anum appellas alieno nomine, cur non ſuo potius! Si turpe eſt, ne alie-
no quidem: ſi non eſt, ſuo potius. Caudam antiqui penem vocabant, ex quo eſt propter ſimilitudinem penicillus. At hodie penis eſt in obſcœnis. At vero Piſo ille Frugi in annalibus ſuis queritur, adoleſcenteſi peni deditos eſſe. Quod tu in epiſtola appellas ſuo nomine, ille rectius penem: ſed iam multis factum eſt tam obſcœnum, q̄ id verbum, quo tu uſus es. Quid quod vulgo dicitur, Cum nos te volumus conuenire, num obſcœnum eſt! Memini in ſenatu diſertum conſularem ita eloqui. Hanc culpam maiorem, an illam dicam, potuit obſcœnius: non inquis. Non enim ita ſenſit. Non ergo in verbo eſt, docui autem in re non eſſe, nuſq; igitur eſt. Liberis dare operam q̄ honeſte dicitur, etiā patres rogant filios, eius opere nomen non audent dicere. Socratem ſidibus docuit nobiliſſimus ſidicen, is Connus vocatus eſt, num id obſcœnū putas! Cum loquimur terni, nihil flagitii dicimus, at cū bini, obſcœnum eſt. Græcis quidem inquis, nihil eſt ergo in verbo, quando & ego græce ſcio, & tamē tibi dico bini, idq; tu facis, quaſi ego græce, non latine dixerim. Ruta & mēta recte vtrūq;. Volo mentam puſillam ita appellare, vt rutulam, nō licet. Bella tectoriola, dic ergo etiā pauimēta iſto modo, non potes. Video igitur nihil eſſe niſi ineptias, turpitudinem nec in verbo eſſe, nec in re, itaq; nuſq; eſſe. Ergo in verbis honeſtis obſcœna ponimus. Quid enim, num honeſtum verbum eſt diuiſio! At in eſt obſcœnum, cui reſpōdet intercapedo: num hæc ergo obſcœna ſunt! Nos autē ridicule ſi dicimus, ille patrē ſtragulauit, honorē non præſamur. ſin de Aurelia aliquid, aut Lolia, honos præſandus eſt. Et quidem iam nō etiā obſcœna verba, pro obſcœnis ſunt. batuit inquit impudenter, depreſſit multo impudentius. Atquē neutrum eſt obſcœnū. STULTORVM plena ſunt omnia. Teſtes verbum honeſtiſſimum in iudicio, alio loco non nimis: at honeſti colei lanuuii, cliternini non honeſti. Quid ipſa res modo honeſta, modo turpis! ſuppellere, flagitium eſt: iam erit nudus in balneo, non reprehēdes. Habes ſcholam Stoicam ὁ σοφὸς ἐνθυμῶν ἔσκι, q̄ multa ex vno verbo tuo! Te aduerſus me omnia audere gratum eſt. Ego ſeruo & ſeruabo, ſic enim aſſueui, Platonis verecūdiam. Itaq; tectis verbis ad te ſcripſi, quæ apertiffimis agunt Stoici. Sed illi etiā crepitus aiūt æque liberos, ac ructus eſſe oportere. Honor eſt igitur. Calē. Martiis. Tu me diliges, & valebis.

Zeno.

Turpe nia
hil dictu.

Anus po
dex.

Penis.

Memini.

Connus.

Bini.

Mentula.

Intercapedo.

Præſari honore.

Teſtes.

Colei.

Lanuuii.

Cliternini.

Crepitus liberi.

M. CICERO PAPIRIO PAETO. S. P. D.

Eri veni in Cumanum, cras ad te fortasse. Sed cū certum ſciā, faciā te paulo ante certioſem. Etſi Marcus Ceparius, cū mihi in ſylua gallinaria obuiā veniſſet, quæſiſſemq; quid ageres, dixit te in lecto eſſe, q̄ ex pedibus laborares, tuli ſcilicet moleſte, vt debui, ſed tamen conſtitui ad te venire, vt & viderem te, & viſerem, & cœnarem etiā. Non enim arbitror cocum etiā te Arthricum habere. Expecta igitur hoſpitem cū minime edacem, tum ini-
micum cœnis ſumptuoſis. Vale.

Ex pedibus laboro.

Epistolarum familiarium

M.C.PAPIRIO PAETO,S.

Vfum istum amicum tuū, de quo iterum iam ad me scribis, adiuuare quantum possem, etiam si ab eo lesus essem, cum te tantopere videre eius causa laborare. Cum vero & ex tuis literis, & illius ad me missis intelligam, & iudicem magnae curae ei salutem meam fuisse, non possum ei non amicus esse, neque solum tua commendatione, quae apud me, ut debet, valet plurimum, sed etiam voluntate, ac iudicio meo. Volo enim te scire mihi Petre, initium mihi suspicionis, & cautionis, & diligentiae fuisse literas tuas: quibus literis congruentes fuerunt aliae postea multorum. Nam & Aquini, & Frabateriae consilia sunt inita de me, quae te video inaudisse: & quasi diuinarent, quae his molestus essem futurus, nihil aliud egerunt, nisi me ut opprimerent. Quod ego non suspicans incautior fuisset, nisi a te admonitus essem: quomodo iste tuus amicus apud me commendatione non eget. Utinam ea fortuna reipsum sit, ut ille me gratissimum possit cognoscere. Sed haec haec. Te ad coenas ire desisse moleste fero. Magna enim te delectatione & voluptate priuasti. Deinde etiam vereor (licet enim verum dicere) ne, nescio quid illud quod solebas, de discas, & obliuiscare coenulas facere, nam si tum, cum habebas quos imitare, non multum proficiebas, quid nunc te facturum putem? Spurina quidem, cum ei rem demonstrassem, & vitam tuam superiorem exposuissem, magni periculum summam reipsum demonstrabat, nisi ad superiorem consuetudinem, cum Fauonius flaret, reuertisses: hoc tempore fieri posse, si forte tu frigus ferre non posses. Sed mehercule mihi Petre extra iocum moneo te, quod pertinere ad beate viuendum arbitror, ut cum viuis bonis, iucundis, amantibus tui viuas. Nihil est aptius vitae, nihil ad beate viuendum accommodatius. Nec id ad voluptatem refero, sed ad communitatem vitae, atque victus, remissionemque aiorum, quae maxime sermone efficitur familiari, qui est in conuiuio dulcissimus: ut sapientius nostri quae graeci illi συμποσια, aut συνδαιπνια, id est comotationes, aut concenationes, nos conuiuia, quae tum maxime simul viuuntur. Vides ut te philosophando reuocare coner ad coenas? Cura ut valeas, id foris coenando facillime consequere. Sed caue, si me amas, existimes me, quae iocosius scribam, abieciisse curam reipsum. sic tibi mihi Petre persuade, me dies & noctes nihil aliud agere, nihil curare, nisi ut mei ciues salui, liberi que sint. Nullum locum praetermitto monendi, agendi, prouidendi. Hoc denique animo sum, ut si in hac cura, atque administratione vita mihi ponenda sit, praecclare actum mecum putem. Vale.

M.T.C.IMP.PAPIRIO PAETO,S.

locatur.

Cyri pedia.

Comendat
M.Fab.

Vnum me ducem literae tuae reddidere, plane nesciebam te tam peritum esse rei militaris. Pyrrhi te libros, & Cineae video lectitasse. Itaque obtinere cogito praecipis tuis: hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora maritima: contra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inueniri posse. Sed quid ludimus? nescis quo cum imperatore tibi negotium sit? κίρρου παιδείας, quam contrieram legendo, totam in hoc imperio explicavi. Sed iocabimur alias coram, ut spero, breui. Nunc ades ad imperandum, vel ad parendum potius. Sic enim antiqui loquebantur. Cum M. Fabio (quod scire te arbitror) summus mihi est usus, valdeque eius diligo, cum propter summam probitatem eius ac singularem modestiam, tum quod in his controuersis quas habeo cum tuis conuicibus Epicureis, optima opera eius uti soleo. Is cum ad me Laodiceam venisset, mecumque eum ego esse vellem, repente percussus est atrocissimis literis, in quibus scriptum erat fundum Herculaneum a Qu. Fabio fratre proscriptionem esse, qui fundus cum eo communis esset. Id M. Fabius pergrauiter tulit, existimavitque fratrem suum hominem non sapientem impulsu inimicorum suorum eo progressum esse. Nunc si me amas mihi Petre, negotium totum suscipe, molestia Fabium libera. Auctoritate tua nobis opus est, & consilio, & etiam gratia. Noli pati litigare fratres, & iudiciis turpibus conflictari. Mathonem, & Pollionem inimicos habet Fabius, quid multa? non mehercule tam perscribere possum, quam mihi gratum feceris, si otiosum Fabium reddideris. id ille in te positum esse putat, mihique persuadet. Vale.

M.CICERO PAPIRIO PAETO,S.D.

Atticus.
Verrius.

Cubueram hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exarauis. dices ubi? apud Volumnium Eutrappelum, & quidem supra me Atticus, infra Verrius, familiares tui. Miraris tam exhilaratam esse seruitutem nostram? Quid ergo faciam? te consulo, quod philosophum audis. Angar, excrucie ne me? Quid assequeris? Deinde quem ad finem? Viuas in literis. An quocumque me aliud agere censes? Haud

possem viuere, nisi in literis uiuerem. Sed est earum etiam nō fatietas, sed quidam modus. A quibus cum discessi, etsi minimum mihi esset in cœna, qđ tu vnū ^{340, 100} Dioni philosopho posuisti, ramen quid potius faciam prius, qđ me dormitum conferam, non reperio. Audi reliqua. Infra Eutrapelum Cytheris accubuit. In eo igitur inquis conuiuio Cicero ille, quem spe etabam: cuius ob os Graii ora obuertebant sua? Non mehercule suspicatur sum illā affore: sed tamen Aristippus quidem ille Socraticus non erubuit, cum esset obiectum habere eū Laida. Habeo, inquit, non habeor a Laide. Græce hoc melius tu, si uoles, interpretabere. Me uero nihil istorum ne iuuenem quidē mouit vnq̄, ne nunc senem. conuiuio delector, ibi loquor aliquid, qđ in solum, ut dicitur, & gemitum, & risus maximos transfero. An tu id melius, qui etiam philosophum irriseris? Cum ille, si quis quid quereret, dixisset, cœnam te querere a me dixeris. Ille uero te putabat quesiturum, nū vnū celum esset, an innumerabilia, quid ad te? At hercule cœna nūquid ad te? Tibi presertim. Sic igitur uiuitur, quotidie aliquid legit, aut scribitur. Deinde ne amicis nihil tribuamus, epulamur vna non modo non contra legem, si vlla nunc lex est, sed etiam intra legem, & quidem aliquanto, quare nihil est, qđ aduentum nostrū extimescas. Non multi cibi hospitem accipies, sed multi ioci. Vale.

Cytheris.
Cic. laus.
Lais.

Iocatur.

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM
LIBER DECIMVS.

M. T. CICERO CN. PLANCO IMP.
CONS. DESI. S. P. D.

Tabui proficiscens in Græciam, & postea qđ de meo cursu reip. sum voce reuocatus, nunq̄ per M. Antonium quietus fui, cuius tanta est insolentia, nam id quidem vulgare vitium est, sed immanitas, nō modo ut vocem, sed ne vultum quidē liberū possit ferre cuiusq̄. Ita qđ mihi maxime cure est non de mea quidē vita, cui satisfeci vel etate, vel factis, vel (si quid etiā hoc ad rem pertinet) gloria, sed me patria sollicitat, in primisq̄ mi Plance expectatio cōsulatus tui, que ita longa est, ut optandū sit, ut possimus ad id tēpus reipu. spiritū ducere. Quæ potest em̄ spes esse in ea repu. in qua hoīs impudentissimi, atq̄ intemperatissimi armis oppressa sunt omnia! & in qua nec senatus, nec populus vim habet vllam! nec leges vllæ sunt, nec iudicia, nec omnino simulacrum aliquod, aut vestigium ciuitatis! Sed quādo acta omnia mirri ad te arbitrabar, nihil erat, qđ singulis de rebus scriberem. Illud autem erat amoris mei, quem a tua pueritia susceptum nō seruaui solum, sed etiam auxi, monere te, atq̄ hortari, ut in tempu. omni cogitatione, curaq̄ incumberes. que si ad tuum tempus perducitur, facilis gubernatio est: ut perducatur autem, magnæ cum diligentie est, tum etiam fortunæ. Sed & te aliquanto ante (ut spero) habebimus: & præterq̄ qđ reipu. consulere debemus, tamen tuæ dignitati ita fauemus, ut omne nostrū consilium, studium, officium, operam, laborem, diligentiam, ad amplitudinem tuam conferamus. Ita facillime & reipublice, que mihi charissima est, & amicitiæ nostræ, quā sanctissime nobis colendam puto, me intelligo satisfacturum. Furnum nostrum tanti a te fieri, quantum ipsius humanitas, & dignitas postulat, nec miror, & gaudeo, req̄ hoc existimare volo, quicquid in eū iudicii, officiiq̄ contuleris, id ita me accipere, ut in me ipsum te putem contulisse. Vale.

M. Anto.
insolentia
& immanitas.

M. CICERO CN. PLANCO. IMPE.
CON. DESI. S.

Eum studium honori tuo non defuisset pro necessitudine nostra, si aut tuto in senatum, aut honeste venire potuissem. Sed nec sine periculo quisq̄ libere de rep. sentiens versari potest in summa impunitate gladiatorum, nec nostræ dignitatis videtur esse ibi sententiam de repu. dicere, vbi me & melius & proprius audiant armati, qđ senatores. Quapropter in priuatis rebus nullum neq̄ officium, neq̄ studium meum desiderabis: nec in publicis quidem, si quid erit in quo me interesse necesse sit: nunq̄ deero, ne cum periculo quidē meo, dignitati tuæ. In his autem rebus, que nihilo minus ut ego absim, confici possunt, peto a te, ut me rationem habere re velis, & salutis, & dignitatis mee. Vale.

Ratio.